

Us adjuntem un manifest que repassa totes les anades i vingudes, tots els mareigs institucionals patits per l'Ateneu i que confirma la nostra determinació en continuar lluitant per recuperar allò que li fou expropiat a la classe obrera d'aquesta país.

Acabar amb la cultura obrera.... a base de burocràcia. Tornem a la càrrega amb la denúncia de l'incompliment del conveni que havia de dotar de una seu digna l'Ateneu Enciclopèdic Popular i el seu importantíssim fons documental, testimoni de la cultura i les lluites de la classe obrera.

MANIFEST

L'Ateneu Enciclopèdic Popular.

Una injustícia pendent de reparar.

L'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP) fou fundat l'any 1902 per dos obrers, Eladi Gardo i Josep Tubau, i un estudiant de 22 anys, Francesc Layret, a la casa d'aquest últim.

Posteriorment, l'AEP va establir la seva seu al Carrer del Carme Nº 30 on ocupava 4 pisos, de més de 100 m2 cada un, i els baixos. A més, disposava d'un pis al carrer Portaferriça, d'un xalet a la Molina, espoliat pels falangistes i avui ocupat per la Generalitat, i d'un terreny a les Rambles cantonada amb Pintor Fortuny, on actualment hi ha un hotel. Comptava amb una important biblioteca i amb diverses seccions – Literatura i Belles Arts, Economia, Naturista, l'Escola Nocturna d'Estudis Mercantils i d'Idiomes,...- on els socis realitzaven les seves activitats, tenint en total més de 25.000 afiliats.

Constituïa un espai en el que els treballadors trobaven una cultura popular de qualitat i alternativa a la burgesa, sent sostingut pels propis obrers amb la seva dedicació i quotes, junt amb estudiants i professionals que aportaven els seus coneixements.

Formaren part de l'AEP un ampli ventall de persones de gran capacitat i significació ciutadana, com Layret, Companys, Joan Bastardes, Jaume Aiguader, Josep M. De Sucre, Angel Pestaña, Joan Salvat Papasseit, Joan Amades, Salvador Seguí, Victor Colomer, Amadeu Hurtado, Joaquim Maurin, Jaume Serra Hunter, J.P. Fàbregas,....

L'AEP va tenir un paper prominent en l'orientació de la vida ciutadana. Va realitzar nombroses campanyes: en defensa dels drets dels treballadors i dels ciutadans, contra la guerra i el militarisme,...Organitzà un gran nombre de debats i conferències amb

aportacions ben diverses de tots aquells que tenien alguna cosa a dir per enriquir la cultura catalana. També promogué altres tipus d'activitats culturals, com el recital poètic de Federico García Lorca i Margarita Xirgu al teatre Barcelona que es va fer per celebrar la reobertura de diversos ateneus obrers llibertaris clausurats a conseqüència de la revolució d'Astúries de 1934. Arrel d'aquest recital Lorca escriví l'endemà una emotiva carta als seus pares en la que explicava com es desenvolupà l'acte que va congrega a milers de persones, dins i fora del teatre. Lorca conclou dient: "Ha sido el acto más emocionante de toda mi vida".

L'AEP desenvolupà la seva activitat fins que les tropes franquistes el van ocupar el mateix 26 de gener del 1939, sent el primer indret no institucional que ocuparen les tropes franquistes comandades pel general Yagüe. S'expolià el seu patrimoni, i els seus arxius juntament amb els llibres de la seva biblioteca van ser cremats a les Rambles.

Des d'aquesta data i durant els quasi quaranta anys que durà la cruenta dictadura franquista l'AEP deixà d'existir.

El 1977, a partir de l'esforç d'un reduït nombre de persones, l'AEP renaixia de nou disposat a rescatar la memòria no tant sols de l'Ateneu, si no també la de tot un poble que havia lluitat contra el feixisme i que en determinants moments havia estat capaç de vèncer-lo, i disposat a continuar la tasca cultural i pedagògica que l'AEP havia realitzat durant el període 1902-1939. Després del incendi del local de Reina Amalia, s'ubicà primer al carrer Montalegre 5 i després al Passeig de S. Joan 26, sempre en condicions precàries i de forma provisional. Avui compta amb més de 200 socis.

L'Ateneu ha realitzat una important tasca de recuperació de la Memòria Històrica. Com a Centre de Documentació Històrico-social disposa en l'actualitat de milers de documents i publicacions – més de 12.000 capçaleres- recuperats durant els darrers trenta anys, que ha anat classificant i arxivant, i d'uns 30.000 llibres, constituint avui una font imprescindible de consulta per tot aquell que investigui sobre el moviment obrer o la cultura popular a Catalunya.

A més ha desenvolupat alhora una intensa activitat pedagògica i cultural, amb la realització de nombrosos actes: conferències, debats, recitals poètics, presentacions de llibres i de documentals, exposicions itinerants, com la de Ferrer i Guardia, la de l'efervescència social dels anys 20, la de la premsa llibertària en la clandestinitat,...

I també ha participat activament, junt amb altres col·lectius i individus, en projectes ciutadans com el de "Repensar Barcelona", el DVD "la ciutat suplantada", etc.

Amb el fi de la Dictadura constituïa una qüestió d'elemental justícia que l'espoli que patí l'AEP fos reparat amb el màxim de rapidesa. Però més de 37 anys després de la mort del Dictador i més de 34 d'haver-se aprovat l'actual Constitució, l'espoli encara no ha sigut ni mínimament reparat, malgrat les nombroses gestions realitzades.

Gestions que s'iniciaren en la etapa en la que Narcís Serra fou Alcalde de Barcelona i que en els darrers anys s'han intensificat. Així des del 2004 l'AEP manté converses amb

els regidors de Ciutat Vella, Carles Martí i Itziar González, i amb el Cap dels arxius de la Generalitat, Ramón Albert. L'octubre del 2006 presentà un manifest reclamant la restitució del seu patrimoni, manifest que es presentà primer al CCCB i posteriorment a altres entitats com l'Ateneu Barcelonès. L'Any 2008, envià una carta, en la que exposava la seva situació i les seves reclamacions, a l'Alcalde de Barcelona, al Conseller de Cultura de la Generalitat i al President del Parlament de Catalunya, i el professorat del Departament d'Història Contemporània de la UB va enviar una carta al Conseller de Cultura recolzant les demandes de l'AEP. El 2009, l'AEP envià una carta, similar a l'anterior, a tots els partits polítics amb representació institucional.

Finalment, en el Ple Municipal del Districte de Ciutat Vella del 3 de març del 2009, a proposta de ERC i recolzat per tots els partits polítics excepte el PP que es va abstenir, es va prendre l'acord de proporcionar a l'AEP un local estable i de considerables dimensions on poder desenvolupar les seves activitats, en el barri del Raval.

Aquest acord del Ple però no s'executà durant el darrer mandat, tot i que el President del Districte, senyor Carles Martí, si va comprometre explícitament en la seva resposta a la interpel·lació que feu l'AEP en la Audiència Pública del 9 de març del 2010. Davant el persistent incompliment de l'execució de l'acord l'AEP formulà una segona interpel·lació en l'Audiència Pública del 10 de març del 2011. El mandat finalitzà sense que ni tant s'hagués establert un calendari ni s'hagués concretat un local.

A rel de la segona interpel·lació, l'Excm. senyor Jordi Hereu Bhoer, en nom i representació de l'Excm. Ajuntament de Barcelona i el senyor Manel Aisa Pàmols en nom i representació de l'Ateneu Enciclopèdic Popular en la seva qualitat de President, amb data ... de març del 2011, signaren un Protocol de col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i l'Ateneu Enciclopèdic Popular per a la cessió d'us d'un local, en el que entre d'altres extrems s'especifica que: "L'Ajuntament de Barcelona, en el termini màxim de dos anys, a comptar des de la signatura del present Protocol, oferirà a l'Ateneu Enciclopèdic Popular un local per a la instal·lació de la seva Seu i desenvolupar les finalitats que li son pròpies." ... "El local que s'oferirà a l'Ateneu Enciclopèdic Popular reunirà les condicions necessàries perquè aquest pugui desenvolupar en condicions adequades les seves activitats tant ateneístiques (conferències, debats, recitals, exposicions, documentals, etc.) com arxivístiques i de consulta pública." ... "Aquest local haurà de disposar d'una superfície útil compresa entre els 750 m2 i els 1000 m2. El local haurà de disposar com a mínim de planta baixa."

A data d'avui però, apunt de superat el plaç màxim establert en el Protocol, tot i les converses que s'han mantingut amb l'Ajuntament, aquest no ha ofert cap local que s'ajusti a les condicions establertes en l'esmentat Protocol, el que representa un altre flagrant incompliment, per part de les autoritats municipals, dels acords a que s'ha compromès l'Ajuntament de Barcelona.

Amb tot plegat, queda palès que els representants de les institucions que disposen de la capacitat per reparar, encara que sigui parcialment, l'espoli que patí l'AEP, els hi

manca la voluntat política per fer-ho. I d'aquesta manera no fan més que consagrar una flagrant injustícia, un greuge, que en aquest cas concret és d'allò més punyent, donat que l'AEP va contribuir de forma important a conformar l'ànima d'aquella Barcelona que el 19 de juliol del 1936 fou capaç de vèncer l'exèrcit que es va aixecar per imposar el feixisme.

Sembla talment, com si avui encara estigués vigent la consigna de guerra del general Mola: "Hay que acabar con la cultura obrera". Consigna que el mateix 26 de gener del 1939 el general Yagüe aplicà amb diligència a l'AEP.

Abril 2013